

Tomasz Jordan

Śp. Profesor Andrzej Grzegorzczak (1922-2014) : filozof i człowiek

---

Studia Philosophiae Christianae 50/2, 176-184

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

TOMASZ JORDAN

**ŚP. PROFESOR ANDRZEJ GRZEGORCZYK (1922–2014):
FILOZOF I CZŁOWIEK***

Wraz z odejściem Profesora Andrzeja Grzegorzcyka: bezpośrednio i wielkiego spadkobiercy oraz kontynuatora filozoficzno-logicznej szkoły lwowsko-warszawskiej¹, zmarłego 20 marca 2014 roku² w Warszawie, nauka polska – jako środowisko uczonych i wciąż rosnący dorobek ich pracy umysłowej – poniosła dotkliwą stratę. Jego ogromny wkład w to dziedzictwo – zarówno merytoryczny, jak i organizacyjny³

---

* Z wielką wdzięcznością pragnę bardzo serdecznie podziękować Szanownej Pani Profesor Renacie Grzegorzcykowej, Wdowie po śp. Andrzeju Grzegorzcyku, za życzliwe i obszerne podzielenie się ze mną w osobistej rozmowie wspomnieniami o swym mężu oraz za udostępnienie mi wielu materiałów źródłowych, z jakich korzystałem przy opracowaniu tego wspomnienia.

¹ Podkreślają to *expressis verbis* m.in. Witold Marciszewski, Roman Murawski i Jan Woleński w swych opiniach, opublikowanych w Krakowie 13 maja 2013 – razem z *Uchwałą nr 112/XI/2012 Senatu Uniwersytetu Jagiellońskiego z dnia 28 listopada 2012 roku w sprawie: nadania tytułu doktora honoris causa Profesorowi Andrzejowi Grzegorzcykowi* (jako jej uzasadnienie) – pt. *Profesor Andrzej Grzegorzcyk Doktor Honoris Causa Uniwersytetu Jagiellońskiego*, stawiając go pośród takich wielkich przedstawicieli polskiej szkoły logicznej jak: Jan Łukasiewicz, Stanisław Leśniewski, Leon Chwistek, Alfred Tarski i Andrzej Mostowski.

² Pół roku wcześniej Profesor miał udar, po którym stan jego zdrowia zaczął się pogarszać. Do końca jednak zachował przytomność umysłu (dwa dni przed śmiercią pisał na komputerze). Jego śmierć nastąpiła ok. godz. 17:30 w domu, po dwudniowej gorączce, w obecności żony i córki, która akurat przyszła odwiedzić rodziców.

³ Wiele osób – m.in. Roman Murawski – z wdzięcznością i uznaniem wspomina jako doniosłe wydarzenie w trudnych czasach Polski Ludowej zorganizowany w 1973 roku przez Profesora w nowym warszawskim Międzynarodowym Centrum Matematycznym im. Stefana Banacha „Semestr Logiczny” (*The Logic Semester*), w którym jako wykładowcy i uczestnicy brali też udział liczni naukowcy z całego świata; por.: R. Murawski, *Opinia w sprawie wniosku o nadanie Profesorowi Andrzejowi Grzegorzcykowi tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie*, w: *Profesor Andrzej Grzegorzcyk Doktor Honoris Causa Uniwersytetu Jagiellońskiego*, Kraków 13 maja 2013, 27-28. A na przykład dzięki grantowi „Stulecie szkoły lwowsko-warszawskiej”, prowadzonemu przez Profesora już na emeryturze, oba te miasta ożyły w 1995 roku licznymi wydarzeniami upamiętniającymi ich wspólną naukową historię.

– jest trudny do pełnego docenienia i uhonorowania, zwłaszcza wobec tak wielu idei, jakie pozostawił, inspirujących, stale wykorzystywanych przez specjalistów na całym świecie.

Przez całe życie mieszkał w Warszawie⁴, gdzie się urodził 22 sierpnia 1922 roku. Był jedynym dzieckiem Zofii z domu Zdziarskiej, lekarki, i Piotra Grzegorzcyka, literaturoznawcy i badacza kultury. Od 1953 roku żonaty z Renatą z domu Majewską, obecnie emerytowaną profesorem filologii polskiej Uniwersytetu Warszawskiego, miał dwoje dzieci, sześcioro wnuków i dwoje prawnucząt. Bliski i zarazem niezwykle poważny kontakt ze swą rodziną, w tym także z jej najmłodszymi członkami, był dla niego bardzo istotny i do końca go pielęgnował, przekazując swym bliskim właściwy dla niego wzorzec życia⁵.

Odebrał staranne wykształcenie gimnazjalne przed II wojną światową, maturę zdał w trybie tajnym w maju 1940 roku w okupowanej Warszawie, gdzie kontynuował naukę w jedynej oficjalnej uczelni technicznej, tzw. szkole Wawelberga, a jednocześnie studiował fizykę i filozofię w ukryciu przed okupantem niemieckim. Jego wykładowcami na tajnych kompletach uniwersyteckich byli m.in.: z filozofii Władysław Tatarkiewicz, którego później był asystentem w latach 1946–48, z fizyki Czesław Białobrzeski, a z logiki ks. Jan Salamucha i Henryk Hiż, potem Tadeusz Kotarbiński. Z bronią w ręku brał udział

---

⁴ Pomijając m.in. paromiesięczne pobyty w Holandii i we Włoszech, gdzie jako profesor gościł z wykładami w latach 60. XX wieku, nie odczuwając jednak tej bliskości duchowej ze światem Zachodu, jaką znajdował w kontaktach z ludźmi zza naszej wschodniej granicy.

⁵ „Wzorcem” nazywał Grzegorzcyka za jego życia – opisując go jako logika – Stanisław Krajewski, od dawna blisko związany z Profesorem, który był promotorem jego doktoratu; S. Krajewski, *Andrzej Grzegorzcyk – logika i religia, samotność i solidarność*, Roczniki Polskiego Towarzystwa Matematycznego. Seria II: Wiadomości Matematyczne, XLIV(2008), 57; http://main3.amu.edu.pl/~wiadmat/061_067_sk_wm44.pdf (akces: 8.11.2014). Ja natomiast – na podstawie relacji Wdowy po Profesorze – odnoszę tutaj to słowo do postawy Profesora w roli nestora rodziny, stymulującego wszechstronny rozwój jej członków swymi systematycznymi i głębokimi rozmowami z nimi.

w Powstaniu Warszawskim⁶ w batalionie AK „Gustaw” (ranny na Starówce od wybuchu czołgu-pułapki na Starówce).

Studia ukończył tuż po wojnie na Uniwersytecie Jagiellońskim w 1945 roku jako magister filozofii, a promotorem jego pracy magisterskiej na temat ontologicznych wyników Leśniewskiego i Kotarbińskiego był Zygmunt Zawirski. W 1950 roku obronił na Uniwersytecie Warszawskim przygotowaną pod kierunkiem Andrzeja Mostowskiego rozprawę doktorską z matematyki pt. *On Topological Spaces in Topologies without Points*, a już trzy lata później opublikował rozprawę habilitacyjną: *Some Classes of Recursive Functions*, prowadzącą wtedy do docentury⁷. Pracował wówczas w Uniwersytecie Warszawskim⁸ (1950–68) i w Instytucie Matematycznym PAN (1950–74), a od 1974 roku – w Instytucie Filozofii i Socjologii PAN, gdzie w 1982 roku objął kierownictwo Pracowni Etyki PAN, co odzwierciedlało jego ogromną pasję filozoficznej analizy fenomenu człowieka. Od roku 1979 był członkiem Międzynarodowego Instytutu Filozofii. Zasiadał we władzach Międzynarodowej Unii Historii i Filozofii Nauki (Oddziału Logiki, Metodologii i Filozofii Nauki). W latach: 1999–2003 przewodniczył Komitetowi Nauk Filozoficznych PAN. Mając 39 lat został profesorem nadzwyczajnym nauk matematycznych, a 10 lat później – profesorem zwyczajnym; odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski w 1997 roku za wybitne zasługi dla nauki polskiej,

---

⁶ Mimo przynależności do AK, szczęśliwie uniknął prześladowań po wojnie, co skomentował skromnie, że niczego szczególnego w AK nie dokonał; por. wywiad na portalu internetowym Muzeum Powstania Warszawskiego: 1944.pl [http://ahm.1944.pl/Andrzej_Grzegorzczuk/6/?q=Grzegorzczuk – akces: 11.04.2014].

⁷ Nie nadawano wtedy tytułu: „habilitowany”. Ta dużej wagi i słynna publikacja – to: A. Grzegorzczuk, *Some Classes of Recursive Functions*, Rozprawy Matematyczne, nr IV, IM PAN, Warszawa 1953; <http://matwbn.icm.edu.pl/ksiazki/rm/rm04/rm0401.pdf> (dostęp: 8.11.2014). Jego artykuły ukazywały się m.in. w takich renomowanych czasopismach naukowych jak: *Fundamenta Mathematicae*, *The Journal of Symbolic Logic*, *Studia Logica*.

⁸ Z pracy w Uniwersytecie Warszawskim Profesor był zmuszony zrezygnować w roku 1968 po udziale w protestach przeciw polityce władz w Polsce, zwłaszcza – represjom wobec środowiska akademickiego.

a pośmiertnie (w dniu pogrzebu: 28 marca 2014 roku⁹) – Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski. W 2010 roku Uniwersytet Błażeja Pascala w Clermont-Ferrand we Francji przyznał mu tytuł doktora *honoris causa*, a w 2013 roku tą godnością uhonorował go Uniwersytet Jagielloński. Od jesieni 2012 roku był członkiem korespondentem Wydziału Historyczno-Filozoficznego Polskiej Akademii Umiejętności.

Od połowy lat 50. XX wieku aktywnie działał w warszawskim oddziale Klubu Inteligencji Katolickiej, którego był współzałożycielem i z którym do końca był związany, a do którego zarządu wszedł w 1977 roku. Jego mieszkanie było jednym z miejsc, gdzie organizowano niezależne wykłady tzw. Uniwersytetu Latającego; spotykali się tam zarówno wierzący, jak i niewierzący, a między innymi – przedstawiciele inteligencji polskiej i rosyjskiej, co miało związek z faktycznym zaangażowaniem Profesora w ekumenizm katolicko-prawosławny. Był głęboko religijnym katolikiem, pragnącym zjednoczenia chrześcijan¹⁰, ale także religijnej wspólnoty z muzułmanami oraz dialogu z agnostykami i ateistami, co nie było popularne, lecz przyjmowane z co najmniej mieszanymi lub nawet niechętnymi uczuciami.

Profesor Andrzej Grzegorzczak to nade wszystko filozof i matematyk, światowej sławy logik matematyczny, a następnie – etyk i antropolog filozoficzny, którego prace zostały przetłumaczone na wiele języków, m.in. angielski, francuski, czeski, ukraiński i rosyjski¹¹. Jego mo-

---

⁹ Msza św. pogrzebowa została odprawiona w kościele pw. św. Jakuba na warszawskiej Ochocie, po czym doczesne szczątki Zmarłego złożono w grobie rodzinnym na cmentarzu w Pruszkowie koło Warszawy.

¹⁰ Jesienią 1964 roku oboje z żoną odwiedzili we Francji chrześcijańską międzywyznaniową wspólnotę ekumeniczną w Taizé (niejako w imieniu polskiej inteligencji, której wizyty na Zachodzie były wtedy ograniczone).

¹¹ Niniejszy biogram nie wskazuje kompletu publikacji Profesora, bo należy do nich około 200 pozycji, w tym – ponad 20 książek; w tej sprawie można sięgnąć np. do ich zestawienia w pracy: S. Krajewski, J. Woleński, *Andrzej Grzegorzczak: Logic and Philosophy*, *Fundamenta Informaticae*, 81(2007)1–3, 1-17; ten numer *Fundamenta Informatica* ukazał się też w edycji książkowej: *Topics in Logic, Philosophy and Foundations of Mathematics and Computer Sciences*, w: *Recognition of Prof. Andrzej Grzegorzczak*, red. S. Krajewski i inni, IOS Press, Amsterdam 2007, <http://iospress.metapress.com/content/4797m45776802x46> – dostęp po zalogowaniu.

numentalna, parokrotnie wznawiana, kilkusetstronicowa monografia z 1961 roku: *Zarys logiki matematycznej* (wydanie angielskie w 1974 roku – wspólne przez: D. Reidel oraz PWN – było 70. tomem serii *Synthese Library*) do dziś stanowi w Polsce i na świecie uznany podręcznik kolejnych pokoleń studentów, podobnie jak jego *Zarys arytmetyki teoretycznej* z 1971 roku. Inne napisane przez niego podręczniki o charakterze mniej technicznym – to: *Logika popularna* (1955), *Zagadnienia rozstrzygalności* (1957) czy *Mała propedeutyka filozofii naukowej* (1989). A oto pojęcia wprowadzone przez niego do fachowej literatury matematyczno-logicznej i do dziś w niej funkcjonujące (wymieniane tu za Andrzejem Salwickim¹²): aksjomat Grzegorzcyka w logice modalnej, aksjomat Grzegorzcyka w logice silniejszej niż logika intuicjonistyczna, hierarchia Grzegorzcyka, indukcja Grzegorzcyka, reguła Grzegorzcyka.

Po okresie badań matematyczno-logicznych nastąpił etap rozważań z dziedziny etyki i antropologii filozoficznej. Ważnym elementem jego osobistego świadectwa było przy tym propagowanie słowem i czynem¹³ zasady *non-violence*: działania bez przemocy, drogi dialogu jak też idei ogólnoludzkiej współpracy i solidarności. Chociaż – jak pisze Stanisław Krajewski¹⁴ – „na ogół jego publikacje pozalogiczne pozostawały niedostrzegane”, to właśnie za zbiór swych krótkich tekstów zatytułowany *Moralitety* Grzegorzcyk otrzymał w 1987 roku nagrodę

---

¹² Por. A. Salwicki, *Czego informatycy nauczyli się od Andrzeja Grzegorzcyka?*, w: *Papers on Logic and Rationality: Festschrift in Honour of Andrzej Grzegorzcyk*, *Studies in Logic, Grammar and Rhetoric*, 27(2012)40, 170. Cały ten numer specjalny jest dostępny online pod adresem: <http://logika.uwb.edu.pl/studies/index.php?page=search&vol=40> (dostęp: 8.11.2014).

¹³ Brał udział m.in. w przygotowaniu wielu wizyt w Polsce Ludowej światowych działaczy ruchu *non-violence* Jana i Hildegardy Gossów; w 1989 roku pomógł w zorganizowaniu w Moskwie międzynarodowego sympozjum poświęconego ideom *non-violence*.

¹⁴ Por. S. Krajewski, dz. cyt., 57-58.

literacką¹⁵ a w 2013 roku Witold Marciszewski zaświadczył¹⁶: „obserwując aktywność odczytową i dyskusyjną Grzegorzcyka w różnych gremiach, m.in. PTF, KNF, zjazdy filozoficzne, a przed laty warszawski Klub Inteligencji Katolickiej, mogłem dostrzec bardzo żywe zainteresowanie i uznanie dla jego idei etycznych”.

Profesor był powszechnie znany z autonomiczności myślenia¹⁷ i niepodatności na manipulacje lub mody: ani naukowe czy światopoglądowe, ani polityczne czy towarzyskie. Pozostał aktywny naukowo i twórczo do ostatnich lat życia¹⁸. Na przykład, we wrześniu 2012 roku brał udział w IX Polskim Zjeździe Filozoficznym w Wiśle, gdzie wystąpił z wykładem pt. *Między fantazją a doświadczeniem rzeczywi-*

---

¹⁵ Tę książkę wydał w 1986 roku Instytut Wydawniczy Pax w Warszawie. Wiele tekstów etycznych Grzegorzcyka, przedstawionych przezeń do druku różnym czasopismom (m.in.: *Literatura, Tygodnik Powszechny, W drodze, Więź, Znak*), było odrzucanych przez cenzurę PRL, zwłaszcza w latach 70. XX w. Niektóre z nich znalazły się później w nagrodzonym zbiorze *Moralitety*. Jego inne książki z tej dziedziny – to np.: *Filozofia czasu próby* (paryskie „Éditions du Dialogue”, 1979 (po polsku); IW „Pax”, 1984), *Próba treściowego opisu świata wartości i jej etyczne konsekwencje* („Ossolineum”, 1983), *Etyka w doświadczeniu wewnętrznym* (IW „Pax”, 1989) czy *Schematy i człowiek*, SIW, Znak, Kraków 1963.

¹⁶ Por. W. Marciszewski, *Opinia o dorobku naukowym Profesora Andrzeja Grzegorzcyka w uzasadnieniu wniosku o nadanie tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Jagiellońskiego*, w: *Profesor Andrzej Grzegorzcyk Doktor Honoris Causa Uniwersytetu Jagiellońskiego*, Kraków 13 maja 2013, 18-19.

¹⁷ Oto dziesięcioro „przykazań” Profesora, nazwanych przez niego: „dekalog rozumu” a odnoszących się do „społecznego kontekstu intelektualnej roboty”, : „1. Nie będziesz klaskał. 2. Nie będziesz gwizdał. 3. Słuchaj treści, a nie tonu wypowiedzi. 4. Walcz z argumentem, a nie z człowiekiem. 5. Nie każđ drugiemu, ani sobie samemu. 6. Nie dowierzaj drugiemu, tak jak i sobie samemu. 7. Szukaj tego, co istotne. 8. Staraj się zbudować coś lepszego, a nie szukać kozłów ofiarnych. 9. Nie uogólniaj zbyt pochopnie. 10. Nie używaj przysłów, są zwykle głupotą narodów.” Por.: A. Grzegorzcyk, *Dekalog rozumu*, w: *Nauka i język*, red. M. Omyła, Wydawnictwo Wydziału Filozofii i Socjologii UW, Warszawa 1994, 81–85.

¹⁸ Zdarzały się jednak też niefortunne metodologicznie a niedokończone dyskusje naukowe z jego udziałem, które teraz muszą już oczywiście pozostać otwarte; por. np.: A. Bogusławski, *Przypomnienia metodologiczne. Uzupełnienia*, Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego 61(2005), 189-196; http://bc.klf.uw.edu.pl/98/1/AB_BPTJ_LXI.pdf (dostęp: 8.11.2014).

stości. *Kondycja ludzkiego poznania (w ogóle i na przykładach)*. A to tytuły jego książek z ostatnich dwóch dekad: *Życie jako wyzwanie. Wprowadzenie w filozofię racjonalistyczną* (1993), *Logic – A Human Affair* (1997), *Europa – odkrywanie sensu istnienia* (2001), *Psychiczna osobliwość człowieka* (2003).

Za zwieńczenie i, niestety, ostatnie przed śmiercią domknięcie jego największych dokonań naukowych w dziedzinie, gdzie pół wieku wcześniej zdobył międzynarodową sławę jako logik matematyczny, wolno chyba uznać oryginalny i znaczący artykuł¹⁹, złożony do druku w 2003 roku i opublikowany przez *Studia Logica* w 2005 roku, gdzie przedstawił teorię konkatenacji – czyli własną teorię pojęcia wprowadzonego niegdyś w bardzo ogólnym zarysie przez Alfreda Tarskiego – jako alternatywne (w stosunku do gödłowskiej metody arytmetyzacji języka) narzędzie do dowodzenia nierozstrzygalności, obywające się bez idealnych bytów abstrakcyjnych, jakimi są liczby; artykuł ten został następnie przez niego uzupełniony wspólnie z Konradem Zdanowskim w 2007 roku²⁰ o dowód istotnej nierozstrzygalności owej teorii.

To wspomnienie o wielkim filozofie i człowieku – mające przede wszystkim na celu uczczenie jego Osoby poprzez ukazanie wagi i bogactwa jego różnorodnych, oryginalnych osiągnięć oraz bezkompromisowego a zarazem prostego życia, rzadko spotykanego wśród jednostek wybitnie utalentowanych, ale jednocześnie cieszących się ogólnościowym uznaniem, do jakich należał Profesor Andrzej Grze-

---

¹⁹ Ów tekst – to: A. Grzegorzcyk, *Undecidability without arithmetization*, *Studia Logica* 79(2005)2, 163-230; <http://jstor.org/stable/20016684> (dostęp po zalogowaniu). Ten artykuł jest udostępniany bez ograniczeń przez Narodowy Uniwersytet Autonomiczny Meksyku: <http://sistemas.fciencias.unam.mx/~lokylog/images/stories/Alexandria/Articulos%20Pendiente%20REVISION/Undecidability%20without%20Arithmetization.pdf> (akses: 8.11.2014).

²⁰ Por. A. Grzegorzcyk, K. Zdanowski, *Undecidability and Concatenation*, w: *Andrzej Mostowski and Foundational Studies*, red. E. Ehrenfeucht, W. Marek, M. Srebrny, IOS Press, Amsterdam 2008, http://www.impan.pl/~kz/files/AGKZ_Con.pdf (dostęp: 8.11.2014).

gorczyk – zamykam słowami²¹ z jego *credo* opublikowanego w 1963 roku: „Żadna inna dążność nie powinna być w tobie mocniejsza od dobroci i chęci życia w prawdzie. (...) Nie daj się unieść pogoni za sukcesem. Kultura życia jest ważniejsza od wyczynu. (...) To, jak kto żyje, ważniejsze jest od tego, jakim figurom się kłania. Jeśli dbasz o wygodę i gonisz za luksusem, a nie starasz się zmniejszyć ogromu otaczającej cię nędzy, choćbyś (...) był nawet kapłanem i głosicielem jedyne go Boga – jesteś bałwochwalcą”.

BIBLIOGRAFIA

- Bogusławski A., *Przypomnienia metodologiczne. Uzupełnienia*, Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego, LXI (2005), 189-196; http://bc.klf.uw.edu.pl/98/1/AB_BPTJ_LXI.pdf
- Grzegorzczak A., *Dekalog rozumu*, w: *Nauka i język*, red. M. Omyła, Wydawnictwo Wydziału Filozofii i Socjologii UW, Warszawa 1994, 81–85.
- Grzegorzczak A., *Moralitety*, Instytut Wydawniczy „Pax”, Warszawa 1986.
- Grzegorzczak A., *Schematy i człowiek: szkice filozoficzne*, Społeczny Instytut Wydawniczy „Znak”, Kraków 1963.
- Krajewski S., *Andrzej Grzegorzczak – logika i religia, samotność i solidarność*, Roczniki Polskiego Towarzystwa Matematycznego. Seria II: Wiadomości Matematyczne, 44(2008), 53-59; http://main3.amu.edu.pl/~wiadmat/061_067_sk_wm44.pdf
- Marciszewski W., *Opinia o dorobku naukowym Profesora Andrzeja Grzegorzczaka w uzasadnieniu wniosku o nadanie tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Jagiellońskiego*, w: *Profesor Andrzej Grzegorzczak Doktor Honoris Causa Uniwersytetu Jagiellońskiego*, Kraków 13 maja 2013, 9-19.
- Murawski R., *Opinia w sprawie wniosku o nadanie Profesorowi Andrzejowi Grzegorzczakowi tytułu doktora honoris causa Uniwersyte-*

---

²¹ Por. A. Grzegorzczak, *Schematy i człowiek: szkice filozoficzne*, Kraków 1963, 155-156 (cytat pochodzi z rozdziału pt. *Dekalog po świecku przeczytany*).

tu Jagiellońskiego w Krakowie, w: Profesor Andrzej Grzegorzczak Doktor Honoris Causa Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 13 maja 2013, 23-29.

Salwicki A., *Czego informatycy nauczyli się od Andrzeja Grzegorzczaka?*, w: *Papers on Logic and Rationality: Festschrift in Honour of Andrzej Grzegorzczak*, Studies in Logic, Grammar and Rhetoric, 27(2012)40, 169-185; <http://logika.uwb.edu.pl/studies/index.php?page=search&vol=40>

Woleński J., *Laudacja*, w: *Profesor Andrzej Grzegorzczak Doktor Honoris Causa Uniwersytetu Jagiellońskiego*, Kraków 13 maja 2013, 31-35.

http://ahm.1944.pl/Andrzej_Grzegorzczak/6/?q=Grzegorzczak

IZABELLA ANDRZEJUK

SPRAWOZDANIE Z UDZIAŁU HISTORYKÓW FILOZOFII UKSW W KONFERENCJI *FILOZOFIA POLSKA NA TLE FILOZOFII EUROPEJSKIEJ W XX WIEKU*

W dniach 24–25 października 2013 roku odbyła się w gmachu Akademii Jana Długosza w Częstochowie konferencja zatytułowana: *Filozofia polska na tle filozofii europejskiej w XX w.* Została ona zorganizowana przez pracowników Zakładu Filozofii, mieszczącego się na Wydziale Nauk Społecznych AJD.

Organizatorzy konferencji zaplanowali urozmaicony i bogaty program, obejmujący zarówno wystąpienia dotyczące kondycji filozofii w Polsce w ogóle, jak i poszczególnych nurtów filozofii (logiki, filozofii społecznej, ekofilozofii, etyki, dydaktyki filozofii), a także konkretnych filozofów polskich, których wkład w filozoficzną myśl europejską był znaczący bądź specyficzny (wśród nich znaleźli się tacy filozofowie, jak: S. Brzozowski, R. Ingarden, J. Stepa, A. Tymieniecka, H. Elzenberg, K. Michalski, J. Łukasiewicz, Z. Jordan, W. Witwicky czy F. Znaniecki). Nie brakowało również tematów poświęconych określonym szkołom (środowiskom) filozoficznym w XX-wiecznej